

บทที่ ๑

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาประเทศ คือการพัฒนากำลังคน เพราะกำลังคนที่มีคุณภาพ จะเป็นผลทำให้เกิดความเจริญในทุกด้าน การที่จะส่งเสริมประสิทธิภาพของคนได้นั้น ขึ้นอยู่กับ การให้การศึกษา และในการให้ศึกษานั้น ไม่ว่าจะเป็นการให้การศึกษาในสถานศึกษาหรือ ไม่ก็ตามนั้น สิ่งที่สำคัญคือต้องมีหน้าที่ให้ผู้นั้น เรียนได้มีการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน โดยมีจุดประสงค์ ที่สำคัญดังนี้

๑. เพื่ออบรมนักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่ดี มีความซื่อสัตย์สุจริต มีศีลธรรม เป็นพลเมืองที่ดี มีความคิดชอบทำชอบและประพฤติชอบ
๒. เพื่ออบรมให้นักเรียนรู้จักคิด รู้จักบำรุงสติปัญญาให้เติบโตแหลมเพื่อดำรงวิชาการ ให้แตกฉานและลึกซึ้งเพื่อนำมา เป็นประโยชน์แก่ตนและประชาชน
๓. เพื่อฝึกฝนนักเรียนให้มีความรู้ ความสามารถเพื่อใช้ในการประกอบสัมมาอาชีพะ เลี้ยงชีวิตของตนและครอบครัวได้ โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น

จากจุดประสงค์ดังกล่าวนี้ สถานศึกษาจะปฏิบัติให้ลุล่วงได้ผลดีมาน้อยเพียงโดย้อม ขึ้นอยู่กับวิธีการบริหารงานในสถานศึกษาเป็นสำคัญ ซึ่งผู้ที่รับผิดชอบในการบริหารสถานศึกษา โดยตรงนั้นได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ในการปฏิบัติงานจริง ๆ แล้ว หน้าที่และความรับผิดชอบต่าง ๆ ของผู้บริหารนั้นมีมาก จึงจำเป็นต้องมีการแบ่งหน้าที่ โดยมอบ

ป๋วย อึ๊งภากรณ์, "การศึกษา, ประมวลบทความเกี่ยวกับกรมมัธยมศึกษา, (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๓), หน้า ๑๔๑.

หมายงานและความรับผิดชอบให้ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนในฝ่ายต่าง ๆ โดยปกติจะมีการแบ่งงาน
ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ออกเป็น ๔ ฝ่ายด้วยกัน คือ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายธุรการ
ฝ่ายปกครองและฝ่ายบริการ ซึ่งลักษณะงานสำคัญ ๆ ของแต่ละฝ่ายมีดังนี้

งานธุรการหรืองานอำนวยการที่สนับสนุนให้การบริหารงานของโรงเรียนได้เป็นไป
อย่างมีประสิทธิภาพ

งานวิชาการหรือการจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน
ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและตามแผนการศึกษาที่วางไว้

งานปกครองหรือการดำเนินงานเพื่อให้การอยู่ร่วมกันอย่างมีระเบียบวินัยตามกฎหมายข้อ
บังคับของโรงเรียนและเป็นการส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีของนักเรียนทั้งหลายทั้งภายในและ
ภายนอกโรงเรียน

งานบริการหรือกิจกรรมที่สนับสนุนและส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

ในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยทั่วไปจะเป็นการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
สำหรับนักเรียนที่มีกลุ่มอายุระหว่าง ๑๒ - ๑๔ ปี และนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีอายุ
ประมาณ ๑๕ - ๑๗ ปี^๑ นับว่าอายุดังกล่าวเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย
อารมณ์และทางด้านจิตใจค่อนข้างมาก จึงถือว่าเป็นระดับหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญ ดังนั้นฝ่าย
ปกครองของโรงเรียนจึงมีความจำเป็นเนื่องจากต้องรับผิดชอบโดยเฉพาะในการฝึกฝนอบรม
หรือช่วยให้นักเรียนได้มีความประพฤติดี มีศีลธรรมจรรยา มีความเมตตา มีระเบียบแบบแผน
เป็นคนที่สังคมต้องการ^๒ นอกเหนือจากการที่โรงเรียนได้ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ทาง

^๑ซงค์ วงษ์จันทร์, "หลักการมัธยมศึกษา," การพัฒนาการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา,
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศาสนา, ๒๕๒๒), หน้า ๑๑.

^๒อ.จิตรนนท์ (นามแฝง), "ครูกับการปกครอง," วารสารประชาบาล ๔ (พฤษภาคม
๒๕๑๔) : ๑๘.

ด้านวิชาการซึ่งเป็นงานหลักของการบริหารโรงเรียน

เกี่ยวกับการบริหารงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาเน้นงานฝ่ายปกครองเป็นงานที่อาศัยระเบียบที่กว้าง ๆ ซึ่งแตกต่างกับฝ่ายอื่น ๆ ของโรงเรียนที่มักจะมีระเบียบ ข้อบังคับและกฎเกณฑ์ที่กำหนด เป็นแนวทางให้ยึดถือปฏิบัติค่อนข้างมากและในการปฏิบัติงานของฝ่ายปกครองนั้นจะมีวิธีการต่าง ๆ แปรเปลี่ยนตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและมักจะแตกต่างกันไป ซึ่งในบางครั้งทำให้เกิดปัญหาในการดำเนินงานอยู่เสมอ

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าถ้าหากมีการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานฝ่ายปกครองของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ โดยศึกษาถึงการบริหารงานและการจัดรูปองค์การของฝ่ายปกครอง หน้าที่ความรับผิดชอบตลอดทั้งปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานของฝ่ายปกครองของโรงเรียนมัธยมศึกษาแล้ว ผลของการศึกษาที่ได้ น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงงานฝ่ายปกครองของโรงเรียนมัธยมศึกษาซึ่งถือว่ามียุทธศาสตร์ที่สำคัญยิ่งต่อการอบรมบ่มนิสัยของเยาวชนในโรงเรียน เพื่อให้เป็นเยาวชนที่ดีและมีวินัยในตัวเองและจะเป็นกำลังที่สำคัญของชาติในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการจัดรูปองค์การฝ่ายปกครองของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ที่สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา ๓
๒. เพื่อศึกษาหน้าที่และความรับผิดชอบของฝ่ายปกครองของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ในเขตการศึกษา ๓
๓. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของฝ่ายปกครอง

ขอบเขตของการวิจัย

๑. โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ทำการวิจัยครั้งนี้เป็นโรงเรียนที่สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา ๓ โดยเปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ โดยมีห้องเรียน ตั้งแต่ ๔๒ ห้องเรียนขึ้นไป

๒. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการบริหารงานฝ่ายปกครองของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ที่สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตการศึกษา ๓ โดยสอบถามความคิดเห็นจากบุคลากรในโรงเรียนจากฝ่ายบริหาร ฝ่ายปฏิบัติการสอนที่ทำหน้าที่ด้านการปกครองนักเรียนและฝ่ายแนะแนวของโรงเรียน

ประโยชน์ของการวิจัย

ผลของการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการบริหารงานฝ่ายปกครองของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ที่สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตการศึกษา ๓ โดยจะช่วยให้ทราบแนวปฏิบัติ ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ของการบริหารงานฝ่ายปกครอง ตลอดจนเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขงานฝ่ายปกครองให้มีผลดียิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การบริหาร หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปร่วมกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มที่วางไว้*

งานฝ่ายปกครอง หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการควบคุมและป้องกันความประพฤติ ตลอดจนงานที่ส่งเสริมความประพฤติและระเบียบวินัยของโรงเรียน

* วิจิตร วรตมางกุล, การบริหารโรงเรียนและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น,
(สมุทรปราการ : ชนิษฐการพิมพ์, ๒๕๒๐), หน้า ๒๐.

โรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาที่สังกัดกรมสามัญศึกษา ที่มีห้องเรียน ๔๒ ห้องเรียนขึ้นไป มีนักเรียน ๑,๖๔๐ คนขึ้นไป และมีผู้ช่วยผู้บริหารของโรงเรียนทั้ง ๔ ฝ่าย^๑

เขตการศึกษา ๓ หมายถึง การแบ่งท้องที่ของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้แต่ละเขตได้ปฏิบัติงานทางวิชาการ มีสำนักงานศึกษาธิการเขตอยู่ ณ จังหวัดสงขลา และมีเขตภายในท้องที่ดังนี้ จังหวัดสงขลา จังหวัดชุมพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดพัทลุง^๒

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้จะแบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น ๒ ส่วน เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังต่อไปนี้คือ

ส่วนที่ ๑ เพื่อศึกษาการจัดรูปองค์การฝ่ายปกครองในโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ ที่สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา ๓

กลุ่มตัวอย่าง ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๕๐% ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ของแต่ละจังหวัดในเขตการศึกษา ๓ เป็นแหล่งข้อมูล โดยการใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายปกครองของโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเป็นหน่วยสำหรับศึกษา โดยจะมีการศึกษาตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

^๑สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, มาตรฐานอัตราค่าจ้างข้าราชการครูและข้าราชการส่วนจังหวัด (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, ๒๕๒๒), หน้า ๑.

^๒"พระราชกฤษฎีกาแบ่งท้องที่ของกระทรวงศึกษาธิการออกเป็นเขต พ.ศ. ๒๕๑๖ ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ ๔๐ ตอนที่ ๕๘ (ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๖) : มาตรา ๓.

- ๑. ศึกษาการจัดองค์การจากหนังสือที่เกี่ยวกับการบริหารและการจัดองค์การ ตลอดจนระเบียบคู่มือผู้บริหารโรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ
- ๒. ศึกษาจากเอกสาร คู่มือโรงเรียน คู่มือครู คู่มือนักเรียนหรือเอกสารการจัดรูปงานในโรงเรียน
- ๓. สัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายปกครองของโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่เลือกไว้ เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมที่สมบูรณ์ในเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดรูปองค์การของฝ่ายปกครองในโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่
- ๔. นำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาเพื่อทำการวิเคราะห์

ส่วนที่ ๒ เพื่อศึกษาหน้าที่และความรับผิดชอบของฝ่ายปกครองในโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวกับการบริหารงานฝ่ายปกครอง โดยจะมีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายปกครองของโรงเรียน ฝ่ายแนะแนวของโรงเรียน และผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการปกครองนักเรียนของโรงเรียน โดยจะมีวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับดังต่อไปนี้

- ๑. ศึกษาลักษณะงานของฝ่ายปกครองจากระเบียบ คู่มือผู้บริหาร ตลอดจนเอกสารต่าง ๆ ที่ทางราชการได้กำหนดขึ้น เพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการวิจัย
- ๒. ศึกษาตำราเอกสารทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนงานวิจัยต่าง ๆ โดยเน้นเกี่ยวกับงานฝ่ายปกครอง เพื่อนำมาปรับแนวความคิดขั้นต้นในการวิจัยให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

๓. ศึกษาแบบ Exploratory Study จากผู้ที่มีส่วนร่วมกับฝ่ายปกครองและฝ่ายปกครองว่างงานในด้านนี้ควรจะครอบคลุมในเรื่องใดบ้างจึงจะเหมาะสมโดยการเลือกโรงเรียนตัวอย่าง ๑๐ โรงเรียนเป็นแหล่งข้อมูลโดยจะทำการสัมภาษณ์ฝ่ายบริหาร ฝ่ายปฏิบัติการสอนและฝ่ายสนับสนุนการสอน

๔. นำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาจากข้อ ๑, ๒ และ ๓ มากำหนดแนวในการวิจัย

๕. สร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัย

๖. ทำการทดสอบและปรับปรุงเครื่องมือสำหรับการวิจัย

๗. ส่งแบบสอบถาม เพื่อสำรวจข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

๘. วิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือในการวิจัย

แบบสอบถามสำหรับการวิจัยครั้งนี้สร้างขึ้นเพื่อศึกษาการบริหารงานฝ่ายปกครองของโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ในเขตการศึกษา ๓ มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) และแบบปลายเปิด (Open-Ended) โดยแบบสอบถามจะมีทั้งหมด ๓ ตอนคือ

ตอนที่ ๑ เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งจะเกี่ยวกับ ตำแหน่งหน้าที่ อายุ เพศ วุฒิทางการศึกษา อายุราชการ โดยแบบสอบถามจะเป็นแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ ๒ เกี่ยวกับหน้าที่ของงานฝ่ายปกครองโดยจะเกี่ยวกับงานในหน้าที่โดยตรง และหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งแบบสอบถามจะเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) และแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale)

ตอนที่ ๓ เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการบริหารงานฝ่ายปกครองของโรงเรียนแบบสอบถามจะเป็นแบบเลือกตอบ และแบบปลายเปิด (Open-Ended)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยจะทำการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองบางส่วน และบางส่วนจะส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้สถิติร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และแบบวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ลำดับขั้นตอนในการ เสนอรายงานการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการจัดลำดับขั้นตอนของการ เสนอข้อมูลโดยแบ่ง เป็น
ตอนดังต่อไปนี้

บทที่ ๑ บทนำ กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย
ขอบเขตของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ประโยชน์ของการวิจัย นิยามของคำที่ใช้ในการวิจัย
ลำดับขั้นในการ เสนอรายงานการวิจัย

บทที่ ๒ เอกสารอ้างอิงและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการบริหารงานของฝ่ายปกครอง
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

บทที่ ๓ การศึกษาการจ้กรูปองค์การของฝ่ายปกครอง ซึ่งประกอบด้วย แนวความคิดหลัก
ในการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือในการสำรวจ วิธีการรวบรวมข้อมูล วิธีการ-
วิเคราะห์ข้อมูล และผลของการศึกษา

บทที่ ๔ การศึกษาหน้าที่ความรับผิดชอบ ปัญหาและอุปสรรคของฝ่ายปกครอง ซึ่งประกอบด้วย
แนวความคิดหลักในการวิจัย แหล่งข้อมูล เครื่องมือและวิธีการสร้างเครื่องมือ วิธีการเก็บรวบรวม
ข้อมูล และสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัยและขอ เสนอแนะ

บรรณานุกรม แสดงรายชื่อหนังสือและ เอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการวิจัย
ภาคผนวก